

Hece dergisi 'Türk Romanı' özel sayısı

Seval Şahin

Hece dergisi daha önce hazırladığı kapsamlı özel sayılarına **Türk Romanı** özel sayısını da ekledi. Türk Dili dergisinin daha önceden yaptığı özel sayılardan sonra, **Hece** dergisinin yaptığı bu özel sayılar bir ture ait çeşitli ve hacimli yazıları içinde barındırması yönüyle önem taşıyor. Fakat bu özel sayının Türk Dili'nin özel sayılarından farklı bir yönü var. Türk edebiyatında romanın tarihi sürecinin yanı sıra son dönemde özellikle üzerinde durulan roman kuramları ve bu kuramlar etrafında yapılan araştırmalara da yer verilmiş. Dolayısıyla bu özel sayı, başlangıcından bu yana Türk romanına her yönüyle farklı yaklaşımların yer aldığı ilk özel sayı olma niteliğini taşıyor. Bu nitelikleriyle de özellikle meraklıları ve araştırmacılar için önemli bir kaynak niteliğinde.

Özel sayı, yedi ana bölümden oluşuyor. Her ana bölümde sınıflandırmalar yapılarak kronolojik sıra izlenmiş. **'Dünden Bugüne Türk Romanı'** adını taşıyan birinci bölümdeki yazılar, roman kavramının tanımlanmasıyla başlayıp Türk edebiyatının bu türle tanışmasıyla sürüyor. Türk romanının Tanzimat (1860-1878), 2. Abdülhamid (1878-1908), Meşrutiyet (1908-1922) ve Cumhuriyet (1922-1950) dönemlerini anlatarak günümüze ulaşıyor. Bu bölümde özellikle M. Kayahan Özgül'ün **'Romanın Hikayesi'**, yazısı hem Batı'da hem de Doğu'da roman kavramının gelişimi üzerine verdiği bilgilerle önemli bir kaynak. Feridun Andaç'ın **'Romanın Yüzyılı'** ve Nurullah Çetin'in **'Tanzimat ve 2. Abdülhamid'** dönemiyle ilgili yazıları da Türk romanı üzerine toplu bilgiler içermesi yönüyle dikkate değer.

Tarihi süreç anlatıldıktan sonra **'Roman Tekniği'** bölümünde, romanda kurmaca-yapı-teknik ile okur ve yazar ile ilgili kuramsal yaklaşımlara yer veriliyor. Romanda kurmaca ve gerçeklik gibi özellikle modernizm sonrasında sadece edebiyatta değil birçok sanat dalında öne çıkarılan kavramlardan yola çıkılarak yazılan bir makaleyle başlayıp, zaman-mekân, tasvir, roman kişisi-tip ile karakter gibi romanın önemli sorunlarını tartışan yazılarla sürüyor bu bölüm. Romanda 'bakış açısı'nı gündeme getiren yazılar, ortaya atılan belli başlı kuramsal yaklaşımları bir arada göstermesi yönüyle de ilgi çekici. Bu bölümde de Dursun Ali Tökel'in **'Niyet Boyutunda Kurmaca'yı Okumak: Yazarın Niyeti Romanın Oluşumu'** yazısı romancının niyetinden kurguya doğru giden süreçte kullandığı malzemenin yazarın tasarladıklarıyla uyuşması ve yazarın neden yazdığı konusunda farklı bakış açısıyla, Selçuk Çıkla'nın **'Romanda Kurmaca ve Gerçeklik'** yazısı çok tartışılan bu iki kavramı Türk romanlarındaki yeri ile birlikte ele alışıyla dikkate değer. Bölümün sonunda ise bu kuramsal yaklaşımlara ek olarak öykü ve roman arasındaki ayrımları ortaya koyan bir makaleye yer verilmiş.

Üçüncü bölüm, **'Türk Romanına Tematik Yaklaşımlar'** adını taşıyor. Burada, Türk romanında züppe tipler, aile, aydın, din, şehir kültürü, köy, değerler çatışması, göç, sinema ve tiyatro üzerinde duruluyor, bir dönemlerin modası olan foto-

romanlardan söz ediliyor. Bir de foto-roman hâlindeki eserlerle sinema ve tiyatroya uyarlanan romanların bir listesi veriliyor. Ortaya çıktıkları dönemlerin toplumsal yapıları ve onları ortaya çıkaran nedenleri de gözler önüne seren bu bölümdeki yazılar, Türk romanındaki ivmeleri ve zamanın roman görüşünü yansıtmaları nedeniyle önem taşıyor. **Ahmet Oktay**'ın **'Siyasal Roman Üzerine'** ile **Mustafa Miyasoğlu**'nun **'Roman ve Şehir Kültürü'** yazıları roman'ın siyasal ve toplumsal yapısını ortaya koyması bakımından dikkate değer.

'Roman türleri'ne ayrılan bölümde 'hikâye-gü'lardan yola çıkılarak tarihi, biyografik, psikolojik, millî, polisiye romanlar üzerine yazılar yer alıyor. Bunların yanı sıra çizgi roman ve postmodern romanlar için bölümler hazırlanarak Osmanlı'dan bugüne popüler romanlara yer veriliyor. **Hakan Sazyek**'in **'Türk Romanında Postmodernist Yönelimler'**

yazısı ile **Levent Cantek**'in **'Türkiye'de Çizgi Romanın Umumi Manzarası'** yazısı önemli bir kaynak.

Beşinci bölümde birinci bölümdeki tarihi süreçleri kapsayan dönemlerdeki romanlardan belli başlılarından yirmi tanesi seçilerek onlar hakkında incelemelere yer veriliyor. 1851'de Ermenice yazılmış ve daha sonra Türkçeye çevrilmiş **Vartan Paşa**'nın **'Akabi Hikâyesi'**nden **Orhan Pamuk**'un **'Yeni Hayat'**ına kadar uzanan bu çizgide **'Müşahedât'**, **'Aşk-ı Memnû'**, **'Huzur'**, **'Bereketli Topraklar Üzerinde'**, **'Yalnızız'**, **'Devlet Ana'**, **'Tutunamayanlar'**, **'Bir Dügün Gecesi'** romanları da yer alıyor.

Altıncı bölüm eleştirmenler, akademisyenler ve yazarlar arasında yapılan bir soruşturmaya ayrılıyor: Soru: "Yüz elli yıllık geçmişi olan Türk romanının bugün bulunduğu yeri nasıl değerlendiriyorsunuz?"

Son bölümde ise, derginin diğer özel sayılarında olduğu gibi bir kaynakça var. **İlyas Dirin**'in hazırladığı bu kaynakça, **'Roman Üzerine Kitaplar (telif, tercüme)'**,

'Roman Özel Sayıları', **'Roman Üzerine Dosyalar'**, **'Romancılar Üzerine Özel Sayı ve Dosyalar'**, **'Roman Üzerine Açık Oturum ve Soruşturmalar'** olarak sınıflandırılıyor. **Dirin**, ayrıca 27 dergiyi tarayarak romanla ilgili yazıları da **'Roman Kitapları Hakkında Yazılar'**, **'Roman Sanatı Hakkında Yazılar'**, **'Romancılar Hakkında Yazılanlar'**, **'Romancılarla Konuşmalar'** olarak gruplandırıyor. **Ertuğrul Aydın** da **'1872-2002 Yılları Arasında Yazılan Türk Romanları Bibliyografyası'** hazırlamış.

Her iki çalışmada bir özel sayıda hazırlanan en geniş kapsamlı kaynakça olma niteliğini de taşıyor.

'Türk Romanı Özel Sayısı 61' eleştirmen, akademisyen ve yazarın değişik bakış açılarını buluşturuyor. Gerek bu yazılar, gerek soruşturma, gerekse kaynakçalar bu özel sayıyı roman üzerine önemli kaynaklardan birisi haline getiriyor.

Derginin ön sözünde hazırlayanlar, Forster'dan şöyle bir alıntı yapıyor: "Yüksek bir tepeye gerek duyuyoruz, çünkü roman dediğimiz şey biçimsiz koskoca bir kara parçasıdır." İşte, **Hece** dergisinin **Roman Özel Sayısı**, "bu biçimsiz kara parçası'nın ayrıntılarını gözler önüne seriyor.

